

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2231

Vragen van het lid **Dobbe** (SP) aan de Ministers van Buitenlandse Zaken en voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp over *de hervatte Israëlische aanvallen op Gaza* (ingezonden 21 maart 2025).

Antwoord van Minister **Veldkamp** (Buitenlandse Zaken), mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp (ontvangen 19 mei 2025). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2024–2025, nr. 1906.

Vraag 1

Klopt het dat Israël eenzijdig het staakt-het-vuren met Hamas geschonden heeft?¹

Antwoord 1

Ja. Dit geschiedde nadat onderhandelingen over verlenging van de eerste fase van het op 19 januari 2025 ingetreden staakt-het-vuren faalden.

Vraag 2

Wat houdt het «aandringen», in uw reactie op X van 18 maart, in?² Welke acties heeft u concreet ondernomen, naast deze tweet, die onder dit «aandringen» worden verstaan? Door wie is dit aandringen gebeurd, bij wie, hoe vaak, en op welke momenten? Kun u daar een compleet antwoord op geven?

Antwoord 2

Waar mogelijk tracht Nederland invloed uit te oefenen bij betrokken landen voor de terugkeer naar een staakt-het-vuren en tot een overeenkomst te komen gericht op de vrijlating van alle gegijzelden, directe en ongehinderde toegang van humanitaire hulp, en het definitief staken van de gewelddadigheden. Deze boodschap draagt het kabinet uit in alle relevante contacten, zowel op ambtelijk als politiek niveau. Zo heeft de Minister van Buitenlandse Zaken geregeld contact gehad met de Israëlische Minister van Buitenlandse Zaken om zorgen te bespreken en kritische boodschappen over te brengen.

¹ NOS, 18 maart 2025, «Israël schendt staakt-het-vuren met grootschalige aanval Gaza, meer dan 300 doden gemeld» (Israël schendt staakt-het-vuren met grootschalige aanval Gaza, meer dan 300 doden gemeld)

² @ministerBZ op X, 18 maart 2025, «Nederland roept alle partijen op om de voorwaarden van het staakt-het-vuren en de gijzelaarsovereenkomst in Gaza te respecteren. Alle burgers moeten worden beschermd. 1/2» (<https://x.com/ministerBZ/status/1901873125144318071>)

Sinds de verbreking van het staakt-het-vuren op 18 maart jl. is de situatie in de Gazastrook en de Westelijke Jordaanoever snel verslechterd. De aanhoudende illegale blokkade van humanitaire hulp en elektriciteit zorgt voor grootschalig leed. Dit noodzaakt het kabinet om verdere stappen te nemen. De Minister van Buitenlandse Zaken heeft daarom op 6 mei 2025 aan Hoge Vertegenwoordiger Kaja Kallas laten weten dat Nederland een evaluatie van de naleving door Israël van artikel 2 van het EU-Israël Associatieakkoord noodzakelijk acht. Hierover is uw Kamer per brief geïnformeerd (32 623, nr. 352).

Vraag 3 en 4

Waarom is na deze nieuwe aanval en schending van het staakt het vuren door Israël niet overgegaan op het instellen van sancties n.a.v. het geweld in Gaza? Kunt u dat toelichten?

Wat moet er gebeuren voordat u overgaat op tot het instellen van sancties tegen de Israëlische regering n.a.v. het geweld in Gaza? Zijn hier criteria voor gesteld? Welke criteria zijn dat? Kunt u dat toelichten?

Antwoord 3 en 4

Nederland blijft via diplomatieke weg benadrukken dat alle partijen zo snel mogelijk moeten terugkeren naar een staakt-het-vuren. Nederland weegt continu af op welke wijze het beste invloed uitgeoefend kan worden om de situatie op de grond te verbeteren. Dat gebeurt achter de schermen maar ook publiekelijk via verklaringen, in bilateraal verband of samen met gelijkgezinde landen. De ontbieding van de Israëlische ambassadeur op 9 april jl. is hier een voorbeeld van. Voor het kiezen van instrumenten om invloed uit te oefenen gelden geen vaste criteria; per geval wordt beoordeeld wat het meest effectief is.

Vraag 5 en 6

Heeft u op enig moment in het afgelopen jaar overwogen om sancties op te leggen tegen Israël n.a.v. het geweld in Gaza? Zo ja, wanneer? Zo nee, waarom niet?

Heeft u ambtelijke adviezen ontvangen over de mogelijkheid tot het instellen van sancties richting Israël n.a.v. het geweld in Gaza? Zo ja, wanneer? Zo ja, mogen wij die ontvangen?

Antwoord 5 en 6

Het kabinet weegt continu af op welke wijze het beste invloed uitgeoefend kan worden om de situatie op de grond te verbeteren. Hier liggen ook ambtelijke adviezen aan ten grondslag waarbij op voorhand geen opties worden uitgesloten. In algemene zin wordt bij de optie van sancties gestreefd naar een zo groot mogelijke effectiviteit, waarbij een afweging moet worden gemaakt tussen het politieke doel, de haalbaarheid (o.a. het Europese krachtenveld) en de juridische vereisten. Adviezen hierover betreffen deze elementen en worden om die reden niet gedeeld. Openbaarmaking daarvan zou de onderhandelingspositie van Nederland ondermijnen en raken aan diplomatieke betrekkingen.

Vraag 7

Bent u het ermee eens dat het inzetten van honger en seksueel geweld als wapen en het collectief straffen van een bevolking oorlogsmisdaden zijn?

Antwoord 7

Het opleggen van collectieve straffen is als zodanig niet apart strafbaar gesteld als oorlogsmisdrijf in het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof (ISH). Wel is collectieve bestraffing van beschermde personen verboden volgens artikel 33 van het Vierde Verdrag van Genève betreffende de bescherming van burgers in oorlogstijd. In het Statuut van Rome inzake het ISH is het in een internationaal gewapend conflict opzettelijk gebruikmaken van uithongering van burgers als methode van oorlogvoering als oorlogsmisdrijf strafbaar gesteld (artikel 8, tweede lid, onder b, sub xxv). In aanvulling daarop heeft de Vergadering van verdragspartijen (*Assembly of States Parties*) op 6 december 2019 een amendement op het Statuut van Rome aangenomen, waarin dit ook als oorlogsmisdrijf strafbaar wordt gesteld in gewapende conflicten die *niet* internationaal van aard zijn (artikel 8,

tweede lid, onder e, sub xix). Een dergelijk amendement dient door de individuele verdragspartijen geaccepteerd te worden. In het geval van de Palestijnse Gebieden is het amendement nog niet in werking getreden, wat niet afdoet aan het eerder genoemde artikel 8, tweede lid, onder b, sub xxv. Ook het inzetten van seksueel geweld als wapen kan een schending zijn van het humanitair oorlogsrecht en onder omstandigheden ook als oorlogsmisdrijf worden aangemerkt.

Vraag 8

Bent u van mening dat de regering van Israël in Gaza honger en seksueel geweld als wapen heeft ingezet en/of de bevolking collectief van Gaza collectief heeft gestraft in het afgelopen jaar? Kunt u dat toelichten?

Antwoord 8

Het kabinet heeft meermaals en duidelijk aangegeven dat het door Israël tegenhouden van humanitaire hulp indruist tegen het humanitair oorlogsrecht en heeft Israël hier ook op aangesproken. Mede om deze ontwikkelingen heeft de Minister van Buitenlandse Zaken op 6 mei de Hoge Vertegenwoordiger van de EU, Kaja Kallas, medegedeeld dat Nederland een evaluatie van de naleving door Israël van artikel 2 van het EU-Israël Associatieakkoord noodzakelijk acht. Hierbij is tevens aangegeven dat Nederland, hangende de evaluatie, niet zal instemmen met de verlenging van het EU-Israël Actieplan (zie ook het antwoord op vraag³).

De humanitaire blokkade staat ook op gespannen voet met de afspraken die hierover zijn gemaakt onder andere in de VN Veiligheidsraad-resolutie 2417 daterend uit 2018. Deze resolutie veroordeelt het uithongeren van een burgerbevolking als methode van oorlogsvoering. In lijn met resolutie 2417 wijst Nederland Israël consequent op zijn verplichtingen onder het humanitair oorlogsrecht. Het kabinet roept op tot zorgvuldig en onafhankelijk onderzoek, naar onder meer de feitelijke omstandigheden, zodat een bevoegde rechter hierover een uitspraak kan doen.

Vraag 9

Heeft u in het afgelopen jaar overwogen om het Europese Unie (EU) Associatieverdrag met de regering van Israël op te schorten n.a.v. het geweld in Gaza? Zo ja, wanneer? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 9

Zoals gesteld in het antwoord op vraag 6 heeft de Minister van Buitenlandse Zaken op 6 mei aan Hoge Vertegenwoordiger, Kaja Kallas, laten weten dat Nederland een evaluatie van de naleving door Israël van artikel 2 van het EU-Israël Associatieakkoord noodzakelijk acht. Het Nederlands verzoek zal op 20 mei tijdens de Raad van Buitenlandse Zaken besproken worden.

Vraag 10

Heeft u ambtelijke adviezen ontvangen over de mogelijkheden tot het opschorten van het EU Associatieverdrag met de regering van Israël n.a.v. het geweld in Gaza? Zo ja, wanneer? Zo ja, mogen wij die ontvangen?

Antwoord 10

Zie het antwoord op vraag 5, 6 en 9. Omdat de adviezen aangaande het EU-Associatieakkoord informatie bevatten over de positie van Nederland en andere lidstaten in een EU-interne discussie worden deze stukken niet openbaar gemaakt. De openbaarmaking zou de betrouwbaarheid van Nederland als partner kunnen schaden en daarmee raken aan de Nederlandse diplomatieke betrekkingen.

Vraag 11 en 12

Heeft u in het afgelopen jaar overwogen om wapenexport en import en ander defensiematerieel van en naar Israël op te schorten? Zo ja, wanneer? Zo nee, waarom niet?

³ @ministerBZ op X, 18 maart 2025, «Nederland roept alle partijen op om de voorwaarden van het staakt-het-vuren en de gijzelaarsovereenkomst in Gaza te respecteren. Alle burgers moeten worden beschermd. 1/2» (<https://x.com/ministerBZ/status/1901873125144318071>)

Heeft u ambtelijke adviezen ontvangen over risico's van wapenexport naar Israël en/of de mogelijkheden tot het opschorten daarvan? Zo ja, wanneer? Zo ja, mogen wij die ontvangen?

Antwoord 11 en 12

Het kabinet toetst iedere aanvraag voor de uitvoer van militaire goederen per geval aan de Europese wapenexportcriteria. De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp ontvangt daartoe van de Minister van Buitenlandse Zaken een buitenlandpolitiek advies dat gebaseerd is op een ambtelijke toetsing aan de Europese criteria voor wapenexportcontrole. Daarin wordt ook geadviseerd over de risico's die al dan niet gepaard gaan met de betreffende transactie. Daar waar een duidelijk risico bestaat dat militaire goederen gebruikt worden voor ernstige schendingen van de mensenrechten of het humanitair oorlogsrecht, wordt een vergunningaanvraag afgewezen. In het kader van het in kaart brengen van alle handelingsperspectieven inzake de situatie in de Gazastrook, de Westelijke Jordaanoever en de bredere regio heeft de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp na 7 oktober 2023 ook informatie ontvangen over het opschorten van de uitvoer van militaire goederen naar Israël. Gelet op de zorgvuldige individuele toetsing van vergunningaanvragen, ziet het kabinet geen reden voor het bij voorbaat opschorten van alle uitvoer naar Israël. Zoals u bekend steunt dit kabinet het bestaansrecht en het recht op veiligheid van de staat Israël. Om te kunnen voorzien in zijn legitieme wens tot zelfverdediging moet Israël ook kunnen beschikken over de daartoe noodzakelijke militaire middelen. Het huidige toetsingsbeleid volstaat om ongewenste transacties te voorkomen. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat ook de voorzieningenrechter van het Gerechtshof in Den Haag op 13 december 2024 in de zaak Al-Haq c.s. tegen de staat oordeelde dat de Staat voldoet aan de (internationaalrechtelijke) verplichtingen ten aanzien van het beoordelen van vergunningaanvragen en dat er zodoende geen reden is voor de Staat om een algeheel exportverbod op militaire en *dual-use* goederen op te leggen. Omdat deze ambtelijke adviezen concurrentiegevoelige informatie bevatten, worden deze niet met uw Kamer gedeeld. Daarnaast zou het delen van deze adviezen de Nederlandse diplomatieke betrekkingen kunnen raken. Wat betreft de aanpassingen van de algemene vergunningen voor het uitsluiten van Israël als eindbestemming is uw Kamer op 7 april jl. per Kamerbrief (Kamerstuk 22 054, nr. 454) geïnformeerd. Op het vlak van de import van militaire goederen geldt dat Defensie, vanwege de toegenomen dreiging en de veroudering van het huidige materieel, op zeer korte termijn behoefte heeft aan het beste materieel om de taken van de krijgsmacht te kunnen blijven uitvoeren. Dit is noodzakelijk voor de veiligheid van Nederland en Europa. Voor bepaalde capaciteiten komt het beste materieel uit Israël. Tegelijkertijd beoogt het kabinet strategische afhankelijkheden te verminderen, en de Europese defensie-industrie te versterken. Sinds vorig jaar weegt het Ministerie van Defensie de herkomst – Nederlands of Europees – zwaarder mee bij aanschaf, evenals tijdige beschikbaarheid.

Vraag 13

Wat is uw reactie op protesten van burgers, waaronder familie van gijzelaars, die protesteren tegen het besluit van premier Netanyahu en zijn regering om de oorlog met Hamas te hervatten?⁴

Antwoord 13

Het is begrijpelijk dat Israëliërs, die vragen om de terugkeer van gijzelaars en een einde aan het geweld in Gaza, demonstreren tegen hun regering. Naar mening van het kabinet dient het staakt-het-vuren te worden hervat; dat is tot nu toe het meest effectieve middel gebleken om gijzelaars vrij te krijgen en een einde te maken aan het geweld.

⁴ NOS, 20 maart 2025, «Duizenden mensen protesteren in Jeruzalem tegen hervatting aanvallen» (<https://nos.nl/l/2560004#UPDATE-container-84899357>)

Vraag 14

Deelt u de kritiek van de demonstranten en familie dat hiermee de vrijlating van de gijzelaars in gevaar wordt gebracht? Kunt u dat toelichten?

Antwoord 14

Voor de vrijlating van alle gijzelaars blijft het cruciaal dat alle partijen zo snel mogelijk terugkeren naar een staakt-het-vuren en dat onderhandelingen worden hervat. Nederland blijft dit bij alle partijen benadrukken.

Vraag 15

Constaterende dat u op 19 maart 2025 u op X stelde dat u de situatie heeft «besproken» met uw collega's van Israël, Egypte, Qatar en Turkije⁵; hoe lang duurde dit gesprek? Wat is er met wie besproken? Wat was de uitkomst van deze gesprekken? Kunt u dit uitgebreid toelichten?

Antwoord 15

In de week van 18 maart heeft de Minister van Buitenlandse Zaken twee keer gesproken met zijn Israëlische collega en daar het u bekende standpunt over de blokkade van humanitaire hulp en het verbreken van het staakt-het-vuren overgebracht. Ook sprak de Minister met zijn Egyptische en Qatarese collega's over de kansen om beide partijen tot serieuze onderhandelingen te bewegen voor een staakt-het-vuren, gezien hun bemiddelende rol. Met deze landen onderhoudt Nederland een brede relatie en heeft daarom geregeld contact. Ook sprak de Minister met zijn Turkse ambtsgenoot, o.a. over de positie van Hamas. Nederland houdt ondertussen contact met de Verenigde Staten over de situatie.

⁵ @ministerBZ op X, 19 maart 2025, «Besprak de situatie in de Gazastrook met mijn collega's uit Israël, Egypte, Qatar en Turkije. Ik benadrukte het belang dat alle partijen terugkeren naar de afspraken over het staakt-het-vuren en dat onderhandelingen worden hervat. 1/3» (<https://x.com/ministerBZ/status/1902434523767255152>)